

ZARZĄDZENIE

Dnia 30 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

zarządził:

- 1. zawiadomić – przez doręczenie niniejszego zarządzenia – adwokata B.P., obrońcę skazanego D.S., iż nie uznano za dopuszczalne wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego, zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2025 r., sygn. akt IV KK 182/25;**
- 2. sprawę zakreślić w repertorium KO.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt II K 83/21, skazał D.S. za czyn z art. 177 § 2 k.k. w zb. z art. 178 § 1 k.k. i przy zastosowaniu art. 60 § 2 i § 6 pkt 3 k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat oraz karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 30 zł każda. Orzekł także zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat i nawiązkę w wysokości 10.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez prokuratora i obrońcę oskarżonego Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 19 listopada 2024 r.,

sygn. II Ka 96/24, zmienił zaskarżony wyrok m.in. w ten sposób, że z podstawy wymiaru kary wyeliminował art. 60 § 2 i § 6 pkt 3 k.k., wysokość kary pozbawienia wolności podwyższył do lat 2, uchylił orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności i grzywnie, okres zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych podwyższył do dożywotniego, a w pozostałym zakresie wyrok utrzymał w mocy.

Obrońca skazanego D.S. wniósł kasację od wyroku Sądu odwoławczego, którą Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 13 czerwca 2025 r., sygn. akt IV KK 182/25, oddalił jako oczywiście bezzasadną.

Następnie adw. B. P., obrońca skazanego D.S., skierował do Sądu Najwyższego pismo, które określił jako „Wniosek o wznowienie postępowania sądowego”. Powołując się na art. 540 § 1 i art. 542 § 1 k.p.k. sprecyzował, że chodzi o cyt. „wznowienie postępowania kasacyjnego, zakończonego wyrokiem (powinno być: postanowieniem – uw. SN) Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2025 r., sygn. akt IV KK 182/25”, a postulowanym orzeczeniem następczym jest „uchylenie wyroku Sądu Najwyższego i przekazanie do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej”. Wskazując, że czyni to z ostrożności, Autor pisma jako wniosek ewentualny przedstawił „zbadanie przesłanki wynikającej z treści dyspozycji art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”.

W uzasadnieniu obrońca skazanego podał, że „na etapie postępowania kasacyjnego w powyższej sprawie w składzie sędziowskim występował sędzia M.S. - powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw”, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i powinno skutkować wznowieniem postępowania kasacyjnego. W tym względzie powołał uchwały Sądu Najwyższego: składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz składu siedmiu sędziów z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22.

Odnosząc się do tego przedmiotowego wystąpienia w pierwszej kolejności należy stwierdzić, że traktując ściśle pismo obrońcy jako wniosek o wznowienie postępowania kasacyjnego z powodu zaistnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., należałoby odmówić przyjęcia wniosku jako niedopuszczalnego z mocy ustawy. Sąd Najwyższy od dawna konsekwentnie wskazuje bowiem, że wznowienie postępowania na podstawie art. 542 § 3 k.p.k., tj. w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., może nastąpić tylko z urzędu, a nie na wniosek strony (zob. uchwałę składu 7 sędziów z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, publ. OSNKW 2005, z. 6, poz. 48) i szereg wydanych później orzeczeń). Jednak przy uwzględnieniu treści art. 118 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 9 § 2 k.p.k. wspomniane pismo potraktowano jako sygnalizację potrzeby wznowienia postępowania z urzędu. W uzupełnieniu celowe będzie też nadmienić, że eksponowana przez obrońcę okoliczność nie mieści się w podstawach wznowienia postępowania określonych w powołanym w piśmie art. 540 § 1 k.p.k.

Gdy chodzi o meritum wystąpienia należy zauważyć, że zagadnienie dopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego z tego powodu, że w składzie orzekającym Sądu Najwyższego zasiadał sędzia (sędziowie) powołany do tego Sądu przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, tj. organu, który sposobem powołania jego części sędziowskiej i składem tej części odbiega od modelu przewidzianego dla niego przez Konstytucję RP, pojawia się w związku z pismem strony (najczęściej samego skazanego, względnie jego obrońcy) sygnalizującym potrzebę wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego orzeczeniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację. Podobnie jak uczynił to obrońca D. S., wskazuje się w tych wystąpieniach, że jest to konieczne z powodu zaistnienia uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (nienależyta obsada sądu). Zagadnienie to, wielkiej wagi dla praktyki orzeczniczej Sądu Najwyższego, Sąd ten, orzekając w składzie trzech sędziów, przedstawił do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego, formułując pytanie:

„Czy oddalenie kasacji przez skład Sądu Najwyższego, w którym bierze udział sędzia powołany do Sądu Najwyższego w wyniku procedury przeprowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa, której skład ukształtowano w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 542 § 3 k.p.k.?”.

Sąd Najwyższy, procedując w powiększonym składzie siedmiu sędziów, co ważne, utworzonym z sędziów powołanych do pełnienia urzędu w tym Sądzie przed 2018 r., tj. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, której sposób wyłonienia nie budzi zastrzeżeń, postanowieniem z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22 (publ. OSNK 2023, nr 4, poz. 20), jednogłośnie odmówił podjęcia uchwały, uznając, że nie zachodzą poważne wątpliwości co do wykładni przepisu art. 542 § 3 k.p.k., interpretowanego w powiązaniu z art. 540 § 1 k.p.k. W uzasadnieniu, przeprowadził jednak obszerne rozważania, które doprowadziły do tezowanej konkluzji, że „orzeczenie o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k.”. Wskazał również na implikację tego poglądu, zaznaczając, że „nie wchodzi w grę możliwość wznowienia z urzędu w trybie art. 542 § 3 k.p.k. wobec ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. postępowania kasacyjnego zakończonego wydaniem wskazanego postanowienia” (postanowienia o oddaleniu kasacji), co odnosi się również do sytuacji, gdy takie orzeczenie zostało wydane z udziałem sędziego powołanego do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie wspomnianej ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Należy podkreślić, że cytowany judykat został wydany po szczegółowym rozważeniu również argumentacji przemawiającej za odmiennym stanowiskiem, w tym nawiązującej do kryzysu konstytucyjnego związanego z działalnością Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po 2017 r.

Jest faktem, że pogląd wyrażony we wspomnianym postanowieniu nie jest powszechnie aprobowany, o czym świadczy fakt, iż później notowano przypadki wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń wznowiających postępowanie

kasacyjne ze wskazaniem zaistnienia uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Nie jest to wykluczone w sytuacji, gdy w sprawie I KZP 17/22 nie została podjęta uchwała, której nadano moc zasady prawnej. Sędzia wydający niniejsze zarządzenie uznaje jednak, że orzeczenia wznawiające postępowanie kasacyjne nie dezawuuują wspomnianego judykatu. Chociaż zawierają rzeczowe argumenty, to trudno przyjąć, że wykazują jego zupełną błędność. Jak zaznaczono, zawiera on wszechstronne rozważania prawne, do których wypada odesłać Autora przedmiotowego wystąpienia, nie jest też bez znaczenia, że został wydany przez powiększony skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Znacznie wcześniej w uchwale pełnego składu Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2000 r., I KZP 37/00 (publ. OSNKW 2000, z. 9-10, poz. 78), podkreślono, że oddalenie kasacji jest rozstrzygnięciem jakościowo zupełnie odmiennym od rozstrzygnięcia utrzymującego zaskarżone orzeczenie w mocy, jako że z istoty postępowania kasacyjnego wynika, iż nie jest ono postępowaniem zmierzającym do rozstrzygnięcia o zasadności oskarżenia w sprawie karnej (w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), lecz postępowaniem zmierzającym do zbadania zasadności nadzwyczajnego środka zaskarżenia jakim jest kasacja, wniesionego już po prawomocnym zakończeniu postępowania. W konsekwencji na przestrzeni lat Sąd Najwyższy prezentował stanowisko – potwierdzone wspomnianym postanowieniem z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22 – że niedopuszczalne jest wznowienie postępowania kasacyjnego, gdyż orzeczenie Sądu Najwyższego nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 542 § 2 k.p.k. w zw. z art. 540 § 1 *in princ.* k.p.k. Takim orzeczeniem jest natomiast wydane przez Sąd Najwyższy, po uchyleniu w wyniku kasacji prawomocnego wyroku, orzeczenie następcze o umorzeniu postępowania lub o uniewinnieniu oskarżonego, co przewiduje art. 537 § 2 k.p.k. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99; z dnia 27 czerwca 2001 r., III KO 115/00 z dnia 25 listopada 2010 r., V KO 87/10; z dnia 19 sierpnia 2015 r., IV KO 46/15 i inne).

Wydaje się, że kwestia wymaga ponownego wnikliwego rozważenia, najlepiej przez skład całej Izby Karnej, chociaż jest faktem, że istniejące w tej Izbie uwarunkowania personalne obecnie stawiają pod znakiem zapytania możliwość

procedowanie w takiej formule. Nasuwa się też postulat jednoznacznego uregulowania zagadnienia w ramach przewidywanych zmian prawa karnego, w tym prawa procesowego.

Trzeba również zauważyć, że nie jest tak, iż dla strony postępowania kasacyjnego jedyną opcją jest dążenie – po wydaniu orzeczenia przez wadliwie obsadzony Sąd Najwyższy – o wznowienie tego postępowania. Nie jest bowiem wykluczone wcześniejsze wykazanie inicjatywy zmierzającej do takiego ukształtowania składu tego Sądu, by nie budził on zastrzeżeń. Po otrzymaniu zawiadomienia o składzie Sądu strona może wszak wystąpić z wnioskiem o wyłączenie sędziego (sędziów) od udziału w sprawie, co w praktyce zazwyczaj z pozytywnym dla autora takiego wniosku skutkiem ma miejsce. Tymczasem, jak wynika z akt sprawy IV KK 182/25, po otrzymaniu zawiadomienia o składzie orzekającym Sądu Najwyższego (k. 24, 25 akt sprawy) ani oskarżony, ani jego obrońca nie wystąpili z wnioskiem o wyłączenie sędziego M.S. od rozpoznania sprawy. Każe to uznać rozpatrywane wystąpienie za instrumentalne.

Na koniec celowe będzie nadmienić, iż Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, że gdy strona (jej pełnomocnik) wystąpi o rozważenie wznowienia postępowania z urzędu, utrzymując, iż w sprawie zachodzi któraś z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, w razie niepodzielenia tego poglądu jest dopuszczalne wydanie przez sędziego zarządzenia o niestwierdzeniu podstaw do wznowienia postępowania z urzędu (zob. np. uzasadnienie wspomnianej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05; postanowienie z dnia 7 grudnia 2021 r., V KZ 39/21, nadto zarządzenie sędziego SN z dnia 27 kwietnia 2023 r., II KO 33/23). Wobec tego wypada przyjąć, że w taki sam sposób można wyrazić stanowisko odnośnie do samej dopuszczalności (możliwości) wznowienia postępowania w danej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, zarządzono jak na wstępie.

[WB]

[a.ł]

